

Das Latweefchu draugs.

1839. 3 August.

31ma lappa.

S a u n a s s i n n a s.

Is Peterburgs. 11tā Juhli, pulksten' 4 pehz pussdeenas, tur brihnum' leela wehtra irr plohsijusees, dauds skahdes un nelaimes padarridama. Meschs un zeksmallās leelu pulku kohku woi pahrlause woi lihds ar paschahm fakenhm israhwe. Pilsatā no jumteem noplehse aplam dauds dselses plahenu un zittus no scheem aiswedde lihds 15 assis tabtumā. Arri daschs zilweks, kas tanni laikā woi ar fuggi woi laiwu bijis pa uppi woi pa juhru, irr nahzis nelaimē, jo zittas laiwas un fuggis apgahsuschees, zittas tā patt grimnuschas dibbenā.

Augsti zeenigs Keisers 8tā Juhli irr islaidis sawadu grahmatu, ar ko Audina, ka winsch weenumehr vaudsidams saweem appakschneekeem to nekrushchu dohschanu atweeglinah, jau 1mā August 1834 (Luhko Latw. dr. 1834, № 33.) effoht pawehlejis, lai ne nemm ifnogaddā no katras gubbermentes, bet weenā gaddā no seemeeka puffes, ohtrā no deenas-widdus. Bet no ta laika lihds taggad effoht atraddees, ka zaur to brihscham bija nabbagu nekrushscheem tohti garfch zeksch ja-staiga us teem pulkeem, kam wiini peedalliti, un ka tadeht dauds labbaki buhschoht, us preekchu wissu walstibu eedallih, wakkara puffē un rihta puffē. Dee rihta puffes lai arri peederr Widsemme un Kursemme. Ar rihta puffi lai wehl scho gaddu eefah, un kurras gubbermentes us tahdu wihsi laikam jau pehrn nekrushchus demuschas, tahm scho gaddu par atweeglinaschanu tik 5 no tuhstohsch ja=dohd, kamehr tahm zittahm gubbermentehm 6 wajaga doht.

Wahz'semneeku mihsstas gulkas no fuhnahm.

Muidram strahdneekam, kad zauru deenu nopuhlejahs, sinnams! labbi gan patihf, kad wakkars pahrnahzis, labbu mihsstu gulku atrohn, kur nogurruschus kaulus atdussinah, un us nahkofchu deenu atspirdsinah. Baggati laudis few mihsstas gulkas nu gan lehti warr sagahdah, bet dauds zitti to ne eespehj un tā teem us zeeteem salmeem ne ween pascheem ja-gulk, bet tee arri neds saweem fihkeem behrnineem, neds kahdam sinneekam mihsstaku labbaku gulku warr fataih. Jhpaschi scheem par labbu mehse te stahstifim, kà zitti semneeki un pilsatneeki Wahz'semne Estreikeru walsti few bes wissas makfas un ar mas puhlehm labbas mihsstas gulkas sagahda. Wassaras gallā, kad fuhnas meshā jau deesgan israuge, wiini few labbu teefu sakrahj, tahs stiprafas islassa un tahs is-

tihra no wiffahm pee faknehm peekehruschahm smiltim, kohku gabbalineem un t. j. pr. un tahdâ weetâ kalte, kur wehifch dabbu ispuhst. Kad fuhnas jau labbi faufas palikke, tad wiini tahs isklahj woi us reschgeem no schaggareem, woi us lihdsenu faufu klohni, un tad ar garxu rihksti iskuft, lai wiffi netihrumi, kas wehl bihtu starpâ, isbirst. Ar schahm tihritahm fuhnahm wiini peebahsch ne ween leelus garxus maifus jeb pehlus, fo weerahm noschuhj, lai lihdseni turrotees, un fo nosauz par fuhnu madratscheem, — bet arri spilwenus, fo pagalwt leef. Un schee irr brangi mihksti un arri dauds labbafi pahr salmu maifeem, jo ne tif ahtri paleef zeeti, un bluffas, blaktis un zitti tahdi kustoni eefsch winneem lehti ne ee-eet. — Tahdas fuhnu gukkas tur jau wiffur atsinne tif labbas effam, ka taggad arri jau dauds fungi few krehfus, zittus sehdeklus u. t. j. pr. tif ar fuhnahm ween leef peebahst. — Geldetu gan, ka to leetu arri pee mums isprohwetu, woi few ne arri tâ patt bes maksas un ar mas darba labbu gukku warretu fataifih!

(G. E.)

Tahs ihfas sinnas par muhsu pasauli jeb semmi 34tais gabbals.

Ollenderu un Beljeru semme. Kad no Wahzsemmes seemeta-puffes pahr wakkara-rohbescheem pahreer, tad schinnis semmês eenahf. Tahs mums tad nu irr winnpuff=Wahzsemmes, un stahw no mums, kad semmes zekku tif taifni, fâ ween warr, brauz, gan drihs us 200 juhdschm. Za pirmaja irr seemeta un ta ohtra deenas-widdus puffê. Katrai saws waldineeks, kas kehniensch irr. — Ollenderu semme. Schi semme irr 570 lauku juhdsu leela un winnai wairak ne fâ $2\frac{1}{2}$ millionu eedschwotaju. Seemeta-juhra seemeta un wakkara-mallai garram steepjahs, un warr fazzih, ka wiina ihsten juhra-semme. Pulk rahwu wiffâ tanni strehki, kas pee juhrmallas, un paschâ semmes-widdu tahda leela juhra-attefka, ka to paschu par juhru, un prohti par Sihder-juhru nosauz. Arri juhra dauds weetâs ka laustin lauschahs to semmi pahrluhdinahf, kadeht arri eedschwotaji dauds mallâs leelus stiprus dambjus, juhra pluhdus noturreht, taifijusch, un ar weenu wehrigi pakkat luhko, ka juhra ne dabutu zauri rant. Jau daschureisi turpat notizzis, ka juhra semmes-gabbalus noflizhinajusi, un jau laudis tâ ne gahdatu, tad winneem juhra dauds semmes aprihtu un ta walste gan tohti masa paliktu. — Za semme tahda, fâ wifs tas strehkis Wahzsemme, kas seemeta-mallâ. Pulk purru un fillu, pee uppehm taus kas plawas un gannibas un juhrmallâ dauds smilfschu kalnu. Zapch, tad, kad arri maife tur baggati ne aug, comehr brangi lohpi irr. Ollenderi tohti smeekligus feerus taifa un arri dauds zittas leetas. Jhpaschi wiini dauds pelnahs ar sweiju un andeli. Winnu uhdenôs pulks siwju un winnu andele eet pahr wiffu pasauli. No siwim, fo wiini swetjo, lai winnu filkes peeminnam. Schahs tahs wiffu taukakas, bet arri wiffu dahrgakas filkes. — Wiffur, zaur wiffu semmi zauri, wiini dsikus un plaschus grabwjus, fo kanahlus fauz, rakkusch, un us scheem kanahleem wiini no weena pilsfehfa us ohtru, un no wiffahm mallahm ar laiwahm, kas tohti garreni, brauz, un prohti tâ, ka katru sirgs, kas ar garxu strikfi peejuhgts, un us kanahfa mallas eet, us preefschu welf. Arri deesgan uppes

winneem un weena lohti leela straume, ta irr ta Keina-straume, kas no Wahz-semmes nahkdama schè eeffreen, un dallijusees eelfsch dauds masakahm straumehm, zauri ffreen un Seemeta-juhrâ eegahschahs. Meschus schinnî semmè ne pa wiffam ne reds; tapehz schè malka lohti dahrga. Kurrinaschanas pehz laudis pur-ròs tahdus wellenus greeesch, fo torp fauz. Tapehz ka schè dauds purru un dauds uhdenu, tapehz schè retti skaidrs gais, bet wiffu wairak miglains. — Pilssehtu schinnî mallâ labba teefa un daschi no teem it leeli. Tas pirmais un leelafais irr Amsterdama. Tam wairak ne fâ 200,000 eedschwotaju. Winsch irr tuwu pee tahs Sihder-juhreas un winnam andele pa juhru us wiffahm pafaules mal-lahm, tadeht arri lohti baggats. Tapehz fâ ta semme schè tà, fâ dauds weetâs Ollenderu walstè, dumbraina, tapehz gan drihs wiffi nammi us eedsichteem pah-teem ustaisiti un kanahli gan drihs zaur wiffahm eelahm wilkti. Ziltu schè, kas pahr teem kanahsteem eet, lihds 300. Rehninsch pats schinnî pilssehtâ ne dschwò, bet zittâ, fo Ahg fauz un kam kauschu ffaits 57,000. Zits leels pilssehts, fur arri leela juhras-andele, irr Rotterdamma. Schè 73,000 zilweku miht. 3 pilssehti no widdeja leeluma, fur studentu-floklas, irr Grehninga, Leidene un Utrekte. Weens mass pilssehts wehl peeminnams, prohti weena notikkuma deht. Fo fauz Saardamu. Zur 11,000 kauschu dschwò un leela fuggu taisfchana irr. Tas notikkums irr tas: Kreewu Keiseris, Pehteris pir-mais, arri leelais nosaukts, kas preeksch drusku wairak, ne fâ fimis gaddeem waldija, tik fâ bij waldischanu usnehmis, us sweschahm semmehm aisbrauja, un ne fâ Kreewu waldineeks woi zilts kahds augsts kungs, bet fâ kahds, kas ne buhru no augstas leelkungu zilts. Winsch to tadeht darrija, ka gribbeja wiffu labbi redseht un labbi mahzitees, sinnadams, ka augsti kungi, kad tee sawâ augstâ buhschanâ reiso, gan pafaules jaukumus un fâ zitti augsti kungi dschwò, dabbu redseht, bet ne aplam kahdu dschwò no nabbagu laudim un fo tee proht un darra. Ollenderu sem-mè atnahzis eet us Sahrdamu, fliktâs drehbès apgehrbees, un fakka, ka Kreewu-tim-mermannis un effoht suhtichts, lai mahzahs fuggus taisfchts. Dabbu darbu pee weena meistera un strahda un dschwò fâ zitti flikti darba laudis, un eesahkumâ neweens ne sinna, kas winsch par augstu kungu. Pehz to dabbu sinnaht un gribb winnam fâ Keiserim gohdu parahdiht, bet winsch to ne nemm pretti un zittadi ne leek fauktees, fâ par meisteru Pehteri. Scho baltu deenu wehl to mahju, fur winsch dschwòjis Sahrdamâ, swescheem, kas tur atnahk, rahda. — Lai man peh-digi par Ollendereem pascheem fo fazzih. Tas irr wehrtes, par winneem fo runnaht. Winni no wezza Wahz-dsimmuma, kadeht arri winnu walloda ar Wahz-wallodu, fâ ta taggad irr, tà faeet, ka Wahzeeschi, kad labbi usklaufahs, ja ne arri pa wiffam, tad taf fâ warr fapraft, fo winni runna. Pehz sawas dabbas winni tahdi: Mas runna, bet dauds strahda, un bes labba apdohma aplam fo ne padarra; tadeht arri, faut wiffu fo darra lehnam darra, tad ne lehnam fâ laifft, bet gribbedami wiffu gruntigi un kreetni padarriht. Kad fo nopelnijufchi, tad to taupa un glabba. Grassi, fâ fakka, desmit-reis pirfstòs apgrohsa, pirms isdohd. Wiffas leetas winni tibras un glihschas mihto turreht, tapehz arri wiffas kohku-leetas, arri spainus un zirru-kohtus noperwe. Atnahz pee Ollendera semneeka,

tu redsefi lohgu, durris, galdus, benkus un dehla-grihdus, un wissu, fo tif ween warr masgabt, allasch tihrus nomasgatus. Urri pee mahjahm ahypufs-feenas, un afminu eelas apzeemds, jo tahdas eelas winneem, irr masgatas. Zuhfisku dsihwofchanu arri pee nabbaga, kas eet deedeleht, ne atraddisi. Bet fur tad to wafku dabbu? Ollenderis laiku ne nowasa, fà dasch zits, un labbak nakti ne gult, nè fà fo netihru pamestu. Eeksch grahmatahm winni labbi mahjiti, un pehz sawas tizzibas winni gan drihs wiffi Repormeeri. — Es wehl peeleecku, fa Ollenderu: Fehnina dehlam, kas winna frohna-mantineeks, muhsu schehliga Keisera mahfa, leelpirstene Anna Pawlowna par gaspaschu irr, un fa Fehninam Wilfums pirmais wahrda. g.

Tahs mihklas usminna, kas preekschajà lappà: Addeklis.

M i h k l e.

Mehs peezi, feschi brahlischi,
Rà peenahkabs — itt meerigi
Eeksch fallahm mahjahm dsihwojam,
Ne weenam launu nedarram;
Bet tomehr nemeers irr! —

Kad fahriba zilweku speesch,
Tad muhs woi norauj woi nogreesch,
Ur trohtkai mahjas isposhta;
Pehz muhsu behdahm nerauga
Un wiffus muhs isfschire! — C. M.—r.

Sinna, zil naudas 31. Zuhli-mehn. deenà 1839 eeksch Rihges maffaja par daschahm prezzehm.

Par	Maffaja:	Subr. nauda. Rb. R.	Par	Maffaja:	Subr. nauda. Rb. R.
1	puhru rudsu, 116 mahrzinus smaggu	1 18	1	pohdu (20 mahrzineem) wasku	7 —
—	meeschu, 100 mahrzin. smaggu	1 —	—	tabaka	— 65
—	fweeschu, 128 mahrzin. smaggu	2 10	—	fweefta	2 40
—	ausu	— 65	—	dfelses	— 75
—	stenu	1 20	—	linnu, frohna	1 80
—	rupju rudsu = miltu	1 25	—	brakka	1 60
—	bihdeletu rudsu = miltu	1 80	—	fannepu	— 90
—	bihdeletu fweeschu = miltu	3 30	—	schfihstu appinu	3 —
—	meeschu = putraimu	1 50	—	neschfihstu jeb prezzes appinu	1 80
—	eefala	1 10	—	muzzu silku, eglu muzza	8 50
—	linnu = sehklas	2 —	—	lasdu muzza	9 —
—	fannepu = sehklas	1 25	—	smalkas fahls	4 30
1	wesumu feena, 30 pohdus smaggu	3 —	—	rupjas baltas fahls	4 50
barrotu	wehrsche gaku, pa pohdu	1 40	—	wahti brandwihna, pussdegga	6 50
			—	diwdegga	8 75

Weenu subdraba rubli warreja dabbuht par 350 fapeifeem warra naudas.

Lihds 31. Zuhli pee Rihges irr atnahkuschy 1258 fuggi un aisbraufuschy 1171.

Drihw drihkeht. No juhremallas-gubbernementu augstas waldischanas pusses:

Dr. C. E. Napier sky.